

ТУРКМЕНІЯ — ЦЕ СОЦІАЛІСТИЧНА ІНДУСТРІАЛЬНО-КОЛГОСПНА РЕСПУБЛІКА З РІЗНОБІЧНО РОЗВИНУТОЮ СУЧАСНОЮ ЕКОНОМІКОЮ І КУЛЬТУРОЮ. ЗА РАДЯНСЬКЕ ПІВСТОЛІТТЯ В ТУРКМЕНСЬКІЙ РСР ПОВНІСТЮ ЗМІНИЛИСЬ І В БАГАТО РАЗІВ ВИРОСЛИ ЇЇ ПРОМИСЛОВІСТЬ І СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. МОГУТНІСТЬ РЕСПУБЛІКИ НА НОВИЙ ПІДНЕСЕННІ.

Туркменська РСР

АШХАБАД, ПАМ'ЯТНИК ЗАСНОВНИК О В І РАДЯНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ — В. І. ЛЕНИНУ, Фотохроніка РАТАУ.

ЄДИНИЙ МОГУТНИЙ РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ

Туркменський поет Кара Сейтлієв у вірші «Батьківщина моя» писав:

Скільки невих прекрасних місць
Піднімається над пустелею!
Моя дівчина в вінку з щедрих цвітів і садів —
То мій край, то моя Туркменія.

Подібно до того, як основні риси природного вигляду Сибіру створюються її лісами, Казахстану — степом, а Таджикистану — горами, так і основні риси вигляду Туркменії створюються пустелею, що займає чотири п'ятих її території. Тяжким було життя туркменського народу до Жовтневої революції. Жорсткий гніт царських чиновників, місцевих ханів та баїв, безправ'я і бідність прирєкли його на голод і вимирання.

приємств Туркменії йде не тільки в різні кінці нашої Батьківщини, а й поставляється Радянським Союзом більш як в 40 зарубіжних країнах.

Минулого року в республіці добуто більш як 15 мільйонів тонн нафти — в 120 разів більше, ніж в дореволюційний час. На кінець п'ятирічки видобуток нафти складатиме 22 мільйони тонн. На кінець п'ятирічки видобуток газу дорівнюватиме 65—67 мільярдів кубометрів.

Глибокі зміни відбулись і в сільському господарстві. Посівні площі порівняно з дореволюційним часом, збільшились удвічі. Виробництво сільськогосподарської продукції — в п'ять, а бавовни — більше, як в тринадцять разів. На полях колгоспів і радгоспів республіки працюють близько 55 тисяч тракторів, більше тисячі зернових комбайнів, сотні бавовнозбиральних та інших машин.

До революції населення Туркменії було майже зовсім неписьменним. Зараз в республіці нараховується 1648 загальноосвітніх шкіл, 33 професійно-технічних училища, 28 спеціальних учбових закладів, 5 вузів, національна Академія наук. Усіма видами навчання охоплено сьогодні 652 тисячі чоловік, тобто кожен третій житель республіки.

Яскравим виявом ленінської національної політики є розквіт літератури і мистецтва Туркменії. Широке визнання читачів за межами республіки мають твори Берди Кербабаєва, Ата Каушутова, Хідира Дер'яєва, Амана Кекілова.

...Вранішнє сонце освітлює пасмо гір на небокрай, пустело перед нею, силуети нафтової вишки і заводських корпусів, а під ними — стилізована квітка, центральний малюнок килимного орнаменту, а ще нижче — грона винограду. І над усім шим — символ влади праці — серп, молот і п'ятикутна зірка. Півкола пшеничних снопів, оповитих червоним стрічкою — «Пролетарі всіх країн, єднайтесь!» — і гілкою бавовни з білосніжним волокном, охоплюють їх. Так державний герб Туркменської РСР лаконічною мовою емблеми описує основні особливості природи і господарства республіки.

КРАЇНА КВІТУЧИХ ОАЗ

Великий Жовтень докорінно змінив життя туркменського народу. Революція відкрила йому шлях до світлого майбутнього, до щасливого й радісного життя. Восени 1924 року було утворено Туркменську РСР. В люті 1925 року відбувся засновницький з'їзд Рад Туркменської РСР, в роботі якого брав участь М. І. Калінін. З'їзд прийняв декларацію про утворення Туркменської РСР і постанову про входження Туркменської РСР у склад Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Спираючись на братню допомогу радянських народів нашої країни, Туркменія перетворилась на квітучу соціалістичну республіку.

Одним із завойовань соціалізму в республіці стало формування і розвиток сучасного робітничого класу, який відіграв провідну роль в громадсько-політичному житті і матеріальному виробництві. Об'єм промислового виробництва виріс порівняно з 1913 роком в 50 разів. Продукція промислових під-

ЖИВА ВОДА

...І праді, і дід, і батько Байрама були скотарями. Їх руки уміли вичинювати темні й пружні, як шовк каракулеві шкірки, могли відшукати криницю в пустині. І лише одного не знали вони — дороги до шастя.

Байрам, онук і син убогих скотарів із Каракумів, після Жовтневої революції жив уже на вільній від баїв землі Туркменії і переганяв не чужі, а свої, колгоспні отари. Здавалось, навіть сама пустиня стала не такою суворою й жорстокою. І тоді у Байрама народився перісток Реджеп.

Реджеп Байрамов любив і свій аул Ербент, і цю нещасливу землю. Але він хотів стати вчителем і по закінченні школи вступив у Туркменський університет імені Горького на фізико-математичний факультет.

Потім робота в фізико-технічному інституті Академії наук Туркменської РСР. Яким шляхом піти молодому вченому?

Пильні очі нащадка скотарів-кочівників зуміли помітити один з головних напрямків — освоєння пустині. Безумовно, одному з усією проблемою не впоратися. Він взяв собі у союзники те, що здавалось, було споконвічним ворогом людини — пекуче, безжалюбие сонце і гірко-солону непридатну для пиття воду. Цілі моря мертвої води розлиті під землею. Зумієш опріснити — цілий рік пастбище у пустині мільйони голів овець. Одині віці потрібно зовсім небагато, 5—8 літрів води на день, навіть, не дуже прісної.

Де взяти ту силу, що перетворює мертву воду в живу? Вона в пустині. Фредерік Жюльєн писав: «Коли б з допомогою відповідного обладнання ми змогли б використувати лише 10 процентів сонячної радіації, що падає на поверхню, рівну за площею Єгипту, то кількості одержаної таким чином енергії була б рівна тій кількості, яка нині виробляється у всіх країнах». Реджепу Байрамову попервах потрібно було значно менше. Мільйонну часточку того жаркого потоку, що проливалось сонце на пустиню.

Робота Байрамова називалась «Вивчення процесів тепло-масообміну в обмеженому обсязі». Однак Байрамов не міг обмежити себе вузькими теоретичними рамками. Він добре знав, як чекають воду на пасовиськах. І не побоявся взятися відразу за всі аспекти проблеми. Теоретичні дослідження йшли паралельно з експериментами. Велись підрахунки економічної доцільності майбутніх соціальних опріснювачів. Потрібно було створити не просто дешеву економічну установку, краще потрібну, щоб вона діяла дуже простою, довголічною, щоб роками працювала без будь-якого втручання людини.

На перший етап у Байрамова пішло 5 років. У 1963 році він став кандидатом технічних наук. Здавалось, ось-ось опріснювач залишить стіни лабораторії. Проте вчений не поспішав. Лише ще через сім років на сотенованому майданчику в урочищі Овезних був установленений перший сонячний опріснювач Байрамова.

Економісти підрахували: теплоустановка повністю окупує себе навіть у найвіддаленіших, важкодоступних районах за 4—5 років, вода в 3—4 рази дешевше, від одержаної будь-яким іншим відомим способом.

...Ми сидимо в кабінеті доктора технічних наук, завідуючого лабораторією теплофізичної фізико-технічного інституту професора Реджепа Байрамова. Він новий з пустині, де два роки працював опріснювач. Між іншим, він і зараз «на ходу». Байрамов розповідає, креслячи на аркуші паперу графіки зі складними кривими.

Підбиті підсумки чотирнадцятирічної праці. Що ж, попередере — дальше удосконалення сонячного опріснювача? Але професор лукаво посміхається і зовсім по-дитячому морщить ніс.

Навіть найбільшчі плани значно об'ємніші. Байрамов уже почав роботу щодо створення опріснювачів-теплиць із замкнутим циклом. Будуть у безводній пустині прямо під пекучим промінням достигати в оранжерях різноманітні фрукти і овочі. Вчений, як і раніше, відразу береться за всі аспекти — теорія, експеримент, економіка, запровадження в практику.

Г. БАТАРІН.
(АФН).

КИЛИМИ-САМОЦВІТИ

Якось у Лондоні радянську делегацію, в складі якої був і я, запросили до себе члени товариства «Англія — СРСР». На прийомі між мною і одним англійським письменником відбулася така розмова.

— Ви пишете російською мовою? — запитав він.

— Ні. Рідною туркменською, — відповів я.

Мій співбесідник дуже здивувався.

— Дивно, дивно. А де ж ви надаєте свої книжки? Надсилаєте рукописи до Москви?

— Ну, навщо ж? — відповідав. — У Ашхабаді туркменською мовою й друкуються наші книги...

Нині, коли буваш у найвіддале-

Прекрасні вироби майстрів Ашхабадської художньо-експериментальної килимної фабрики добре відомі за межами нашої країни. На експорт йде майже 90 процентів продукції цієї фабрики.

Колектив підприємства взяв підвищені соціалістичні зобов'язання до 50-річчя утворення Союзу РСР. Річний план реалізації продукції вирішено завершити достроково — 20 грудня і видати додатково килимів на 30 тисяч карбоватців.

Напружено працює в ці дні колектив фабрики.

ЯСКРАВІШЕ ЛЕГЕНДИ

пішому селянці і коли треба зав'язати розмову з десятирічним хлопчиком, уже не питаєш його: «Ти вчишся?», а цікавишся як про загально відому річ: «Ну, як ти вчишся?». Питаєш як про щось необхідне і часом не замислюєш, що між цими двома запитаннями — ціла епоха.

Бені СЕЙТАКОВ,
народний письменник Туркменії.

ЖИВЕ в Тедженті п'ять братів: Оре, Алат, Амангельди, Хангельди, Аламурад. Вирощують бавовну. Лише найменший — ні. Він лікар. Але юнаком чимало сходив полів із збиральним мішком.

Оре — бригадир колгоспу імені Леніна.

— Бавовні потрібно три подарунки. — каже Оре. — багато сонця, багато води і багато турбот. Всі ми, п'ятеро братів, пам'ятаємо науку батька, виконуємо його слово, яке він дав своєму російському побратиму.

* * *

...Роки 70 тому пішов дехканин Бекмурад різномісним на Середньоазіатську залізницю, став працювати із засланими російськими революціонерами, і так запали йому в серце їхні слова, поєні по-

ІВАНОВИ З ТЕДЖЕНТА

ваги до пригноблених туркменів і революційного духу, що Бекмурад подружився з ними, став побратимом одного, якого звали Іваном. Коли народився у Бекмурада син, назвали його Іваном на честь батькового побратима.

Минали роки. Звершилася революція. А російський Іван залишився тут. Ходив на банди басмачів. Останній раз провадив він свого тезку в 1923 році, коли народився у Івана Бекмурадова син Оре. А російський Іван загинув у бою за справедливість від рук басмачів.

Підросли семеро синів Бекмурадова, стали бавовнярами. У Великому Вітчизняному стали всі семеро на захист Батьківщини. На Волзі, на Дніпрі, на Бузі

І всілі їх солдатські могилки. Вернувся один із сімох — Іван. Від важких ран помер через півроку.

Імена двох Іванів, російського і туркменського, не забуто. Вони живі в ділах великої туркменської сім'ї Іванових, а сім'я зростає рік у рік. У п'ятиох братів зараз 19 дітей. Вони вирішили всупереч старовинному туркменському звичаю називати себе не Ореві, Азатові або Аламурадові, а просто — Іванови.

До речі, Оре свого першого сина назвав Іваном.

Ю. ПОПКОВ.

Успішно працює колектив Чарджоуського каракулеацького заводу. На фото: перетова робітниця підприємства комсомолка Х. ХАНБЕРДИЄВА.

Конкурс «Моя Батьківщина»

Слове О. Смаржевського
Музыка К. Шутенка

ПЕСНЯ ТРУДОВИХ РЕЗЕРВОВ

Пусть без нас пока возводят новостройки, города
И комбайны в поле водят —
Это вовсе не беда. Мы — сердцами молодые,
Мы — резервы трудовые,
Но в резерве оставаться не намерены всегда.

Приведем:
Наша цель — в борьбе, в пути
Песни новые найти.
И ковать, ковать победы,
Как отцы, как наши деды,
Чтобы Родине цвести,
Чтобы Родине цвести.

Чуть рабочую и славу
Сквозь грядущие года
В коммунизм несет по праву
Наша армия труда.
Мы — сердцами молодые,
Мы — резервы трудовые,
Но в резерве оставаться не намерены всегда.

Приведем:
Любим спорить мы с ветрами,
И в дерзаниях всегда
Будет ленинская с нами
Путеводная звезда.
Мы — сердцами молодые,
Мы — резервы трудовые,
Но в резерве оставаться не намерены всегда.

ТІЛЬКИ-НО почало благословляється на світ, а жінка вже муркоче над головою:

— Досить тобі, Митю, кльорити після вчорашнього. Вставай та будемо рядна тріпати. Сьогодні ж субота...

А я кулак під голову, та й далі продовжую передивлятися поспльну виставу сновидінь.

Жінка й дає своє:

— Про я і даєш, бо макітру води заюшну на твою затуманену голову.

І дає стуса на під ребро. Ледяє протираю нелухі очі, беруся догодити Марії — зволю на купу зашкчени киданки, несю їх напідір.

Тільки склав їх, чистеньких, в кутку коридора, а жінка новий наряд пропонує:

— Гайда на ярмарок, бо вже картопні чортма... І не забудь ножки порослячі на холодець кущити.

Що поробиш, — загортаю в газету в'яленого лляща, беру торбу і спішу до тролейбуса. Поки скупився — сонце над дахами. Сюди-туди кинувся, та пиво вже випорожнили в ларьку. Довелось дибати аж у бар.

А там нашого брата назбирилось, мов колись біля мандрівників-циркачів. Зна-

ву стою цілу годину, аби зізнати спрагу.

Притягнув торбу додому аж олівдні. Жінка не стерпіла, щоб не почати репетицію своїх прохльонів: я й такий, я й сякий. Бачте, через мене діти голодні, я ливен в тому, що вона не могла до швачки на примірку халата побігти. Спересердя кидаю торбою і мчу стрімголов через всі дев'яносто східців на підв'ія. А тут

УСМІШКА

Мій кум вже встиг зібрати найзаповзятіших прихильників «козла». Стаю в чергу і чекаю, поки мені можна буде взяти в руки чорненські плиточки доміно. Тут таки пошастило — кум мій напарник. З ним нас ще ніхто не витискав в слабачки.

От тільки забув, скільки разів рахували очки, але точно пам'ятаю, що Вітька з тринадцятої квартири завоював право трічі іменуватись генеральським козлом.

Воно може б іще щось вийшло, але Марія через вікно знайшла на мене як на прохідника до хати.

— Подивись до телевізора, бо діти не можуть мульті-пульта розпізнати — сплосні чорні валки котяться.

Виводив ті валки до вечора. І таки встиг справитись з цією крутанною вчашно — якраз почався багаторсійний фільм про собак і танкістів. Тут і жінка вже не могла мене зізнати з крісла. Попула дітлахів, закінчила консервувати баклажани та й заклопотана пошкандибала в спальню. А мені й далі щастило — на екрані промчали хокейсти...

Вранці на столі розходився будинок — теж жінка постаралась. І я згадав, що з сьогоднішнього дня вирішив тренуватись, аби не відстати од хлопців — спортсменом-знакчемом слід стати будь-що. Миттю натягнув спортивні штани, біжу до річки. І гасав під вербами, і присідав, і стрибав через нів, намагався підтягатись на гіллі. Одним словом, виконав вправи й такі, що в фізкультурний комплекс не включено. Вертаюсь до нашого будинку, а на зустріч Петя Гідько — колишній мій сусід. Привіз в магазині імпортний мебльовий гарнітур, просить винести його на четвертий поверх.

Як тут не підсобити доброму чоловікові та шй після такої ранкової біганини — заряд бадьорості аж пре.

Зробили діло — і до столу.

— Щоб міль не їла крісла! Щоб на цьому столі і в будні і в свята рум'янилась паляниця та булькотіла вишнівка!

— На здоров'я! ..Просвеуюсь в своєю законну кімнату, а Марія поглядає на мене як на прохідника до хати.

— Господи, і куди мої очі раніше дивились!

Значчи її химерну вдачу, не берусь виправдовуватись. Випив кухля цислого молока та й в ліжку...

В понеділок ще до сходу сонця прокинувся, згадав, що треба братись за фізкультурний комплекс. Афф все тіло так боліло од вчорашньої біганини, що я мов на дибах, човгав до тролейбусної зупинки — спішив, значить, на роботу. З'явився в нашу контору першим. А тут і Аркадій Петрович — він очолює сектор культури в місцевому профспілці. Та й одразу до мене:

— Завтра будуть збори. Пропоную вам розповісти, як ви проведете свій вільний від роботи час, як відпочиваєте...

То оце я сиджу і думаю, що ж мені сказати? Про доміно? Не годиться. Про вранішню біганину? Нема чим похвалитись, бо оце раз тільки спробував набратись бадьорості і то передав кути меду — тепер тиждень ходити буде важко. Почну краще з самокритики. Хай вчать й інші на моїх помилках. Ходіння за бадьорістю треба починати поновому. Так, щоб і за робочим столом не куняти, і щоб рідна жінка була вдоволена, і щоб бути симпатичним і молодим ще й після золотого весілля...

М. КРОКУН. м. Кіровоград.

СХОДЖЕННЯ ГРАЦІЙ

В Кривому Розі кілька днів тому закінчилась першість республіканської ради ДСТ «Авалгард» з спортивною гімнастики. На цих змаганнях успішно виступили кіровоградські гімнастки — вихованки тренера Юзефа Толчинського. В командному заліку вони були третіми.

В особистому заліку першою призеркою стала майстер спорту Людмила Шумихіна, на другій сходинці підступу переможців стояла Тетяна Калінічева.

О. ПРОНЬКО.

На знімку: кіровоградські гімнастки Надія Шумихіна, Тетяна Калінічева, Людмила Шумихіна з тренером.

ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТИ І ЖУРНАЛИ

Юний ровеснику! Якщо ти, оформляючи передплату на періодичні видання, ще не визначив сповна, які газети і журнали хочеш мати в наступному році, то не забудь і про «Молодий комунар».

Передплата ще триває. Отож звернись до громадського розповсюджувача, в поштове відділення, до листоноші.

Передплатна ціна на рік 2 крб. 40 коп., на 6 місяців — 1 крб. 20 коп.

Наш індекс 61197.

Advertisement for 'Молодий комунар' with the slogan 'переплачуєте свою газету' (you are overpaying your newspaper).

ПОПРАВКА
В номері за 19 жовтня в матеріалі «Сонце над Вахцєм» транслась помилка.

ПОГОДА
21-22 жовтня на території області і міста Кіровограда — джарна погода, 21 жовтня — без істотних опадів.

ПОКАЗУЄ КІРОВОГРАД
НЕДІЛЯ. 22 ЖОВТНЯ. ПЕРША ПРОГРАМА. 9.05 — Ранкова гімнастика для дітей. (М). 9.30 — Новини. (М). 9.30 — Для школярів. Будильник. (Петрозаводськ). 10.00 — «П'ятничка. Рік другий». (М). 10.30 — Кольорове телебачення. «Музичний кіоск». (М). 11.00 — «Театр юного глядача». (Львівград). Інтербачення. 12.00 — Концерт народної артистки Молдавської РСР Т. Алюшиної. (Кишинів). 12.30 — Для воїнів Радянської Армії і Флоту. (М). 13.00 — Літературні зустрічі. (М). 14.00

«Кіножурнал «Новини дня». (М). 14.10 — Кольорове телебачення. Художній фільм «Дворіанське гніздо». (М). 16.00 — Програма передач. (К). 16.05 — До 50-річчя утворення СРСР. Телефестиваль художньої самодіяльності областей республік. Звітту Житомирська область. (К). 17.00 — Кольорове телебачення. «Ваша думка». (М). 18.00 — Новини. (М). 18.10 — Кольорове телебачення. Програма мультфільмів. (М). 18.40 — Кольорове телебачення. «Клуб відпочинку». (М). 19.30 — Авторський вечір Расауа Тамзагова. (М). 20.45 — Програма

«Час». (М). 21.15 — Продовження трансляції авторського вечора Р. Газзатова. (М). 22.15 — Програма документальних фільмів. (М). 22.50 — Новини. (М). ДРУГА ПРОГРАМА. 16.00 — «Славська година». (М). 17.00 — «На меридіанах України». (К). 17.30 — Телефільм «Дорога через фронт». (К). 17.55 — Художній фільм «Зініклі банкноти». (К). 19.30 — До 50-річчя утворення СРСР. Творчий звіт майстрів мистецтв та художників колективів Ворошиловградщини. В перерві — «На добраніч, діти!». (К). 22.50 — Вечірні новини. (К).

ПОНЕДІЛОК. 23 ЖОВТНЯ. ПЕРША ПРОГРАМА. 17.00 — Для школярів. «Сурмач». (Одеса). 17.30 — Соціалістичні міфи сіонізму». (К). 18.00 — Новини. (М). 18.10 — Презентифікція з іоговою нотогошну «Країна Рад» Тамбовської області М. Я. Осиповича. (М). 18.40 — «Російські мелодії». (М). 19.00 — Міжнародна панорама. (М). 19.35 — Р. Шерідан. «Школа лихослів'я». Спектакль. (М). 21.00 — Програма «Час». (М). 21.30 — Продовження спектаклю. «Школа лихослів'я». (М). 22.40 — Спортивний щоденник. (М). 23.10 — Новини. (М). ВІВТОРОК. 24 ЖОВТНЯ. ПЕРША ПРОГРАМА. 9.05 — Для школярів. «Шукачі». (М). 10.15 — «Примор'я». Передача перша. (М). 10.45 — Б. Лавренков. «Розлом». Фільм-спектакль. (М). 13.10 — Відкриття концертного сезону в Колонному залі Будинку спілонок. (М). 17.00 — «На голов-

них напрямках п'ятиріччя» (Ворошиловград). 17.20 — Для дітей. «Зірка Каррибула». Львівська вистава. (Донецьк). 18.00 — «Наша пошта». (К). 18.30 — Фільм-концерт. «Естраданні мелодії». (К). 19.00 — Інформаційна програма «Вісник». (К). 19.40 — До 50-річчя утворення СРСР. Телефестиваль художньої самодіяльності областей республік. Звітту Житомирська область. (К). 20.45 — «На добраніч, діти!». (К). 21.00 — Програма «Час». (М). 21.50 — Художній фільм «Крутий горизонт». (К). 22.40 — Вечірні новини. (К).

Наша адреса і телефони
316650 ГСП, Кіровоград-50, вул. Луначарського, 36.
Телефони відповідального секретаря та відділу комсомольського життя — 2-45-35, відділу пропаганди, відділу листів і масової роботи та інших відділів — 2-45-36.

МОЛОДОЙ КОМУНАР, орган Кіровоградського обкома ЛКСМУ, м. Кіровоград.
Друкарня ім. Г. М. Дмитрова, обласного управління по пресі, м. Кіровоград, вул. Галіки, 2.

За редактора Б. КУМАНСЬКИЙ.